

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет
ім. В. В. Докучаєва**

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої
90-річчю економічної освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва,
3-4 жовтня 2019 р.**

Частина 1

Харків – 2019

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.В. Ульяновченко, чл.-кор. НААНУ, д-р екон. наук, професор; **В.М. Петров**, канд. екон. наук, професор університету; **Шелудько Р.М.** – перший проректор, професор університету; **Василішин С.І.**, канд. екон. наук, доцент; **Ю.Л. Філімонов**, канд. екон. наук, доцент; **О.В. Горох**, канд. екон. наук, доцент; **Т.Ю. Білоусько**, канд. екон. наук, доцент; **Т.А. Бутенко**, канд. екон. наук, доцент; **О.І. Гудоров**, д-р екон. наук, професор; **Л.О. Ломовських**, д-р екон. наук, професор університету; **М.Ф. Огійчук**, канд. екон. наук, професор; **О.В. Олійник**, д-р екон. наук, професор; **Г.П. Пасемко**, д-р наук з держ. упр. професор; **В.В. Ярова**, канд. екон. наук, доцент; **Нагаєва Г.О.**, старш. викладач; **Пономарьова М.С.**, канд. екон. наук, доцент; **Р.М. Остапенко**, канд. екон. наук, доцент; **Ю.В. Пащенко**, канд. екон. наук, доцент; **І.О. Шарко**, канд. екон. наук, доцент.

Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю екон. освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 3-4 жовтня 2019 р. У 2 ч. Ч. 1 / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2019. – 277 с.

До збірника увійшли результати досліджень вітчизняних та іноземних науковців і практиків, здобувачів усіх рівнів освіти. Висвітлено актуальні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектора України та інших країн.

Розраховано на вчених, викладачів, здобувачів та фахівців, які займаються питаннями інноваційного розвитку аграрного сектора економіки.

Видається за редакцією авторів.

Самойлик Ю.В. Напрями гармонізації відносин власності в акціонерних товариствах аграрної сфери	116
Сорокотяга М.С. Управління соціально-економічним розвитком підприємств.....	119
Ставська Ю.В. Інновації як чинник зростання конкурентоспроможності аграрних підприємств на зовнішніх ринках	121
Табенська О.І. Перспективи інноваційного розвитку підприємств в умовах інтеграційних процесів	124
Томашук І.В. Інноваційний розвиток сільських територій України в умовах трансформації економіки.....	127
Ульянченко Ю.О., Горбань А.І. Офіційний веб-сайт органу публічної влади як інструмент стратегічного управління розвитком сільських територій в Україні	130
Фастівець Д.Л. Методологічні аспекти реалізації концепції інноваційно-інвестиційного розвитку садівництва	132
Шелудько Л.В., Зеленський М.С. Історія розвитку тіньової економіки в контексті впливу на економічну безпеку.....	135
Шелудько Р.М., Доценко А.Ю. Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки: сучасний стан та проблеми.....	137
Шмаров Д.М. Пріоритети формування регуляторної бази функціонування переробної ланки аграрного сектора.....	140
Шубалий О.М. Напрями вдосконалення регіональної статистики сільського господарства	142
Ящук Т.А. Фінансування підготовки кадрів для аграрного виробництва у контексті його інноваційного розвитку.....	145
Секція 2. Науково-методологічне забезпечення пріоритетних напрямів та механізмів підприємницької діяльності в аграрній сфері	149
Акмаммедов М.Ю. Роль малого и среднего предпринимательства в развитии экономики.....	149
Болотова В.В. Диверсифікація та спеціалізація як форми організації виробництва	152
Бесєдіна, Г.Є., Волошин Ю.Ю., Корсун Є.С. Дефініції понять «організаційна» та «корпоративна» культура підприємства.....	155
Голуб Д.О., Поберій А.В. Удосконалення системи методів управління персоналом в умовах соціального розвитку аграрних формувань	159
Єлізова М. М. Удосконалення системи менеджменту персоналу шляхом мотиваційного забезпечення.....	161
Косінський П.М. Пріоритетні напрями стимулювання розвитку переробних комплексів на базі сільськогосподарської продукції регіону	163

**О.І. Табенська, канд. екон. наук, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет, Україна**

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Ситуація на зовнішніх ринках, що характеризується загостренням конкурентної боротьби, вимагає від підприємств застосування найпрогресивніших способів роботи та постійне вдосконалення систем управління. І саме інноваційні перетворення є способом для досягнення цієї мети. Якщо порівнювати організаційні нововведення (тобто інновації в системах управління) та інновації в продуктивній, технологічній чи процесовій сферах, то перші характеризуються набагато нижчими витратами.

При цьому, ступінь їх ефективності при успішній реалізації є високою. Втім, ключова цінність організаційних інновацій на підприємствах полягає в тому, що вони стають базою для впровадження інноваційних перетворень всіх інших типів; їхня мета – це підготувати організацію до інноваційного шляху розвитку [1, с. 271-275].

В сучасних умовах підприємство, яке існує без орієнтації на майбутнє, використовує реактивний тип управління. Основна його ідея зводиться до того, щоб встигнути відреагувати на постійно виникаючі впливи навколишнього середовища. Головне завдання підприємства в такому випадку – накопичувати якомога більше ресурсів до виникнення несприятливих обставин. У такій організації немає майбутнього, якщо не зміниться характер дій, що в свою чергу, повинно бути забезпечено шляхом зміни ментальної моделі керівництва.

Протилежний тип управління – активний. Він означає, що у підприємства є потреба не стільки знати минуле, скільки представляти майбутнє, тобто планувати його. Тоді, довівши свої уявлення про майбутнє до високого рівня деталізації у вигляді цілей, підприємство може приймати рішення в сучасних умовах. Таким чином, уже майбутнє починає керувати сучасним: підприємство у цьому виконує дії, які визначаються рішеннями, що диктуються сформованим чином майбутнього. Головне завдання підприємства в такому випадку – нарощувати величину ресурсів для свого розвитку, що дозволяє йому, постійно розвиваючись, поступально йти вперед, випереджаючи інших [2, с. 68].

У відносно стабільній економіці інноваціям нелегко вийти на ринок. Завданням підприємців в цей час є впровадження в життя інноваційних змін; він має бути тією складовою, яка доносить ідеї до матерії, виступає посередником між ідеєю та її матеріалізацією. Одним із способів досягнення успіху у впровадженні інновацій є налагодження партнерських стосунків з ініціаторами змін, які мають можливість впливати на ринок і вирішувати хід справи.

Ті, хто в минулому вигравали від обмеженості вибору. Сьогодні можуть раціоналізувати інвестування в нові рішення, які зміцнять економіку та суспільство знизу догори. Рушійною силою процесу можуть бути тисячі

підприємців, чий безмежний ентузіазм та зацікавленість важать більше, ніж компенсація будь-якої нестачі капіталу чи досвіду. Більше того, інновації з великим успіхом задовольнятимуть основні потреби на ринку [3, с. 72-73, 80].

Процес підготовки та реалізації нововведень має бути внутрішньо узгоджений. На підприємстві можуть одночасно проходити різні процеси змін. Поки вони функціонують окремо один від одного, ефект інноваційної діяльності буде низький, тому необхідно визначити єдині для всіх завдання організаційного розвитку, загальний для всіх структурних підрозділів план змін структури системи управління [2, с. 69].

Зміни в сучасних умовах пов'язані із кризовими ситуаціями: невиконання планових та нормативних показників; зменшення прибутку підприємства; зменшення потенційних можливостей підприємства; зниження здатності бути конкурентоспроможним; зниження ліквідності.

У таких умовах основне завдання підприємства – це адаптація до змін зовнішнього середовища, що зумовлює названі вище види змін. Має бути таке формування організаційної підтримки поведінки підприємства, яке б виробляло відповідний тип реакції на умови, що спричинені стратегічним та поточним зовнішнім середовищем. Керівництву підприємства необхідно обрати таку організаційну структуру управління, параметри якої будуть забезпечувати вироблення певного типу реакції, що відповідатиме умовам реалізації обраної стратегії [4, с. 71-75].

Дослідження процесів реалізації стратегічних змін полягає у визначенні характеру змін, які відбуваються на підприємствах через аналіз чинників, тенденцій управління ними. Технологія дослідження включає усвідомлення проблеми, послідовність етапів і процедур збору, обробки, упорядкування даних, визначення критеріїв, показників та методів аналізу, подання результатів.

Інструментарій управління стратегічними змінами являє собою засоби управління змінами підприємства, що забезпечують відповідно наміри та цілі підприємства щодо розроблення стратегічних рішень, їх реалізацію через зміни та їхній контроль. Стратегії змін відповідають напрямкам стратегічного розвитку.

Розподіл стратегій змін на стратегії зовнішнього та внутрішнього зростання відповідає не тільки напрямкам змін, а й за рахунок яких (зовнішніх чи внутрішніх) засобів вони реалізуються. При цьому потрібно зазначити, що стратегії зовнішнього зростання (горизонтальна інтеграція, вертикальна інтеграція, концентрична та конгломератна диверсифікація) реалізуються через організаційні зміни, що відтворюються у різноманітних формах об'єднань, приєднань та угод [5, с. 445-451].

Основні бізнес-процеси – це бізнес-процеси, що беруть участь у створенні основної цінності, орієнтованої на споживача (виробництво продукції, проектування, маркетинг, збут). Допоміжні бізнес-процеси, що підтримують перебіг основних бізнес-процесів (матеріально-технічне забезпечення, управління інфраструктурою, управління персоналом, управління логістикою, юридичне забезпечення) [6, с. 317-322].

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно досліджувати сутність бізнес-процесів, практичний досвід господарської діяльності потужних інтегрованих структур, які створюють сприятливі умови для розвитку виробництва та реалізації продукції. На певному етапі розвитку підприємства, у зв'язку із зміною ринкового середовища, необхідно досліджувати і запроваджувати інструменти перепроєктування бізнес-процесів, а саме: реструктуризацію, реінжиніринг, інтеграцію, кластеризацію, бенчмаркінг, франчайзинг, що сприяють виведенню підприємства з кризового стану, підвищенню ефективності управління.

Ще одним важливим інструментом перепроєктування бізнес-процесів на підприємстві є інтеграція. Термін «інтеграція» охоплює широкий спектр процесів, пов'язаних з узгодженням інтересів, налагодженням стійких зв'язків, організаційним зближенням і навіть об'єднанням суб'єктів підприємницької діяльності. Основний зміст реорганізації кооперативного сектора – вертикальна і горизонтальна інтеграція.

Вертикальна інтеграція – бажання контролювати верхні поверхи виробничого ланцюжка для забезпечення збуту сільськогосподарської продукції, захисту від коливання цін на сировинних ринках і гнучкої реакції на запити споживачів. Вертикальна інтеграція може бути здійснена шляхом будівництва переробних потужностей або придбання контрольного пакета акцій вже існуючих підприємств.

Горизонтальна інтеграція – концентрація капіталу і створення єдиної стратегії кооперативних підприємств в даній галузі. Горизонтальна інтеграція може бути проведена шляхом злиття кооперативів, створення союзів або партнерств з метою скорочення витрат, більш раціонального використання потужностей і мобільності фінансових ресурсів, для виходу на споживчий ринок [7, с. 80-88].

Отже, автором досліджено переваги використання інноваційної моделі підприємницької діяльності, інноваційні стратегії розвитку організації, сутність вертикальної та горизонтальної інтеграції.

На нашу думку, необхідно, використовуючи зарубіжний досвід розвитку кооперації та агропромислової інтеграції. Продовжувати дослідження інтегрованого виробництва за участю іноземних партнерів, формування регіональних господарських комплексів, розвиток по-детальної та технологічної спеціалізації, кооперації і комбінування виробничо-технологічних процесів, узгодження і проведення спільної економічної, соціальної та науково-технічної політики.

Варто зауважити, що потребують подальших досліджень межі Синьої економіки з точки зору внесків та рішень, які існують і працюють вже сьогодні. Насправді, впровадження Синьої економіки гарантуватиме те, що людські системи, врешті, всі живі системи, зможуть досягти збалансованості та безпеки, що захищатиме та спрямовуватиме їх еволюційний та регенеративний характер [3, с. 80].

Список використаних джерел: 1. Дунська А. Р. Інноваційні перетворення системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства / А. Р.

Дунська, І. І. Тенетко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2014. – № 11. – С. 271-275. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2014_11_45.

2. Думанська І.Ю. Формування ефективної системи управлінських інновацій для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності / І.Ю. Думанська // Інноваційна економіка. Науково - виробничий журнал. – 2014. – № 4 (53). – 67-71.

3. Паулі Г. Синя економіка. 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць / Г. Паулі ; пер. з англ. А. Побережна; ред. Л. Ярошенко – «Risk Reduction Foundation, 2012. – 320 с.

4. Гайдей О.О. Управління змінами на підприємстві / О.О. Гайдей // Вісник Бердянськ. ун - ту менедж. і бізнесу – 2012. – № 3(19). – С. 71-75. (Серія: «Економіка та управління підприємством»).

5. Отенко В. І. Методичне забезпечення стратегічних змін машинобудівних підприємств: науковий та прикладний аспекти / В. І. Отенко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 769. – С. 445-451. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_65.

6. Солодка О.В. Реінжиніринг логістичних бізнес-процесів як спосіб вдосконалення [Текст] / О.В. Солодка // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів : Львівська політехніка, 2010. – № 669: Логістика. – С. 317–322. – Бібліогр. в кінці ст.

7. Папцов А. Вертикально интегрированные кооперативные объединения в сельском хозяйстве Франции / А. Папцов // АПК: экономика, управление. – 2012. – № 8. – С. 80-88. – (Серія: За рубежом).

УДК 330.341

І.В. Томашук, асистент

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Використання інноваційних підходів потребують сучасні орієнтири розвитку сільських територій України як складової частини економічної політики держави, що забезпечують можливість ефективного розвитку економічних відносин. Застосування інноваційних принципів економічного розвитку є необхідною умовою інтеграції України у світовий простір з високим рівнем конкуренції.

В Україні сільські території традиційно асоціюються з сільськогосподарським виробництвом, тоді як розвинені країни характеризуються комплексним розвитком сільських територій. З огляду на глобальні тенденції щодо збільшення значення сільськогосподарського сектору в контексті глобальної продовольчої безпеки, вже не виникає сумнівів у тому, що концепція розвитку сільських територій набагато ширша, ніж концепція розвитку сільського господарства [1,3].